

Louekoski: Ehdotus laiksi tuloverolain 96 §:n muuttamisesta*Eduskunnalle***Kansalaisten omatoimisen eläkesäästämisen tarpeellisuudesta**

Väestön ikärakenne on Suomessa muuttumassa kansantalouden kannalta aikaisempaa epäedullisemmaksi. Keskimääräinen elinikä pitenee, väestö vanhenee ja työelämään osallistuvan aktiiviväestön suhteellinen määrä passiiviväestöön verrattuna pienenee jatkuvasti. Väestön vanhenemisesta kansantaloudelle nyt ja vastaaisuudessa aiheutuvia ongelmia ovat etenkin Suomessa pahentaneet poikkeuksellisen vaikea taloudellinen lama ja siihen liittyvä ennätysmäinen työttömyys.

Lisäksi kansalaisen työssäoloajasta muodostuu muun muassa opiskelu- ja uudelleenkoulutusjaksojen, ammatinvaihdosten ja mahdollisten työttömyysjaksojen johdosta aikaisempaa epäyhtenäisempi. Lakisääteinen vanhuudenturvajärjestelmä ei aina riittävästi joustu yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Vaikka myös tulevaisuudessa lakisääteinen järjestelmä tulee säilyttää kansalaisten vanhuudenturvan peruspilarina, muun muassa edellä mainitut kehityspiirteet ovat johtaneet siihen, että kansalaisten tulee voida kohtuullisessa määrin myös omatoimisesti vapaaehtoisin henkilövakuutuksen varautua esimerkiksi vanhuuteen liittyviin riskeihin. Lakisääteisen järjestelmän ohella tapahtuvaa omatoimista varautumista voidaan pitää perusteltuna myös siksi, että kansalaiset siirtävät kulutusmahdollisuuksia ajanjaksoon, jolloin heistä aiheutuu yhteiskunnalle eniten kustannuksia.

Voimassa olevassa lainsäädännössä varataan kansalaisille mahdollisuus omatoimiseen eläkesäästämiseen. Voimassa oleva lainsäädäntö aivan oikein lähtee myös siitä, että vapaaehtoinen eläkevakuutus on lakisääteistä eläketurvaa täydentävä turvajärjestelmä. Ongelmaksi on kuitenkin osoittautunut lain mutkikkuus käytännössä, jolloin lainsäädännön tavoitteet eivät pääse toteutumaan ajatellulla tavalla. Toinen keskeinen

ongelma on, että voimassa oleva lainsäädäntö ei anna yrittäjälle riittävästi mahdollisuuksia korjata eläketurvaansa.

Lainsäädännön yksinkertaistaminen

Vuoden 1993 alusta voimaan tulleessa tulo- ja varallisuusverolaissa (1535/92) vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuus on kytketty lakisääteisen eläketurvan tasoon. Vaikka tämä lähtökohta sinänsä on oikea, lain käytännön soveltaminen on eläkkeen tason selvittämisessä ilmenneiden ongelmien johdosta osoittautunut vaikeaksi, kuntien ja valtion eläkkeiden osalta eräissä tapauksissa jopa ylivoimaiseksi.

Asiaan kiinnitettiin huomiota myös tuloverolain eduskuntakäsittelyn yhteydessä. Valtiovarainvaliokunta totesi mietinnössään (VaVM 74/1992 vp), että eläkevakuutusmaksun vähennyksen saamiseksi tarvittavan todistuksen antamiseen, laskemiseen ja vastuukysymyksiin liittyneet huomattavia ongelmia. Valiokunta lisäksi katsoi, että hallituksen on seurattava asiaa. Kokeemukset lain voimassaoloajalta osoittavat, että sen käytännön soveltaminen on ollut erittäin vaikeaa. Yksinkertaistamista ovat esittäneet paitsi verohallinto myös verovalituksia käsittelevät tuomioistuimet. Myös eläkevakuutuksia hakevat kokevat järjestelmän aivan liian monimutkaiseksi.

Käytännön verotuksen helpottamiseksi sekä hallinnon että verovelvollisten kannalta lakiin tulisi palauttaa sellainen prosentuaalinen vähennysoikeus, jota käyttäen hyväksyttävää eläketa-soa ei ylitettäisi, kun otetaan huomioon keski-vertokansalaisen eläketurvan täydennystarpeet. Voimassa olevan lain siirtymäsäännöksissä (TVL 143 §) oleva 10 prosentin vähennysoikeus on tässä suhteessa veronsaajan kannalta tavantomaisessa tapauksessa turvallinen, vielä vuonna 1992 vähennysoikeus oli 12 prosenttia ansiotu-

lostta. Tämän lisäksi laissa voisi olla tähän 10 prosentin kaavamaiseen vähennysoikeuteen liitetty suhteellisen alhainen markkamääräinen katto. Kohdassa ehdotetaan 15 000 markkaa. Vanhuuseläkkeen vähimmäisikäraja olisi tässäkin yhteydessä 58 vuotta. Ehdotettu kaavamainen vähennysoikeus voitaisiin ylittää, jos eläketurvan tasosta esitetään voimassa olevan lain mukainen selvitys. Lainmuutos yksinkertaistaisi verotusta arviolta 90 prosentilta verovelvollisia.

Yrittäjien eläketurvan parantaminen

Voimassa olevassa laissa vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun vähennysoikeus on rajoitettu 50 000 markkaan. Tämä markkamääräinen rajoitus antaa tavanomaisissa tapauksissa riittävästi tilaa laissa kohtuulliseksi harkitun eläketason saavuttamiselle. Näin ei kuitenkaan monissa tapauksissa ole yrittäjien kohdalla.

Keskimääräinen yrittäjäeläke on noin 3 000 markkaa kuukaudessa. Eläkkeen alhaisuus johtuu mm. järjestelmän nuoresta iästä. Täydet eläkevuodet saavuttaa vasta vuonna 2010 eläkeiän täyttävä yrittäjä. Eläketasoon vaikuttaa myös, että varsinkin aloittavat yrittäjät helposti mitoitavat eläkkeen perusteena olevan työtulon liian

alhaiseksi. Koska YEL-eläke perustuu koko yritystoiminnan ajalta maksettuihin keskimääräiseen työtuloon, ei eläkkeen tasoa ole yritystoiminnan viimeisinä vuosina mahdollista työtuloa korottamalla olennaisesti nostaa. Tavallista on lisäksi, että yrittäjät huomaavat ryhtyä parantamaan eläketurvaansa suhteellisen lähellä eläkeikää, jolloin maksut voivat nousta merkittäviksi.

Koska vähennysoikeudelle säädetty markkamääräinen raja etenkin yrittäjien kohdalla estää hyväksyttävän sosiaaliturvan hankkimisen ja koska toisaalta eläketurvan tasoa koskevat rajoitukset ja veronkiertoa sekä peiteltyä osingonjakoa koskevat verotuslain säännökset estävät sosiaalipoliittisesti liiallisten etujen hankkimisen verotuksen avulla, on perusteltua, että TVL 96 §:n 4 momenttia tarkistetaan poistamalla tämän momentin 2 kohdan soveltamisalaa kuuluvien vakuutettujen osalta 96 §:n 2 momentissa eläkevakuutusmaksujen vähennysoikeudelle säädetty markkamääräinen rajoitus.

Ehdotuksella korjattaisiin mainitut epäkohdat ilman, että muutoksella olisi merkittävää vaikutusta veropohjaan.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

tuloverolain 96 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/92) 96 §:n 4 momentti sekä lisätään 96 §:ään uusi momentti, jolloin nykyinen 5, 6 ja 7 momentti siirtyvät 6, 7 ja 8 momentiksi, seuraavasti:

96 §

Eläkevakuutusmaksuvähennys

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksu on 2 momentissa säädetyllä tavalla vähennyskelpoinen siinäkin tapauksessa, että 2 momentin 2 kohdan tai 3 momentin mukainen prosenttiraja ylityisi, tai, jäljempänä 2 kohdassa tarkoitettua vakuutettua kohdalla, 2 momentin mukainen vähennysoikeuden enimmäismäärä ylittyisi, jos

1) vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuva eläke yhdessä vakuutettua muiden eläkkeiden

kanssa olisi enintään työntekijäin eläkelain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua markkamäärästä lasketun eläkkeen suuruinen;

2) yrittäjäin eläkelain (468/69) tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vakuutettua vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuva eläke yhdessä hänen muiden eläkkeidensä kanssa olisi enintään pakolliseen eläketurvaan perustuvien eläkkeiden ja jommankumman mainitun lain 11 §:n 1 momentin mukaan lasketun enimmäisikäeläketurvan suuruinen.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut ovat vähennyskelpoisia 10 prosenttiin saakka

verovelvollisen verovuoden puhtaasta ansiotulosta myös siinä tapauksessa, että selvitystä edellä 2—4 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä ei ole esitetty, jos vakuutukseen perustuvaa eläkettä vakuutusopimuksen mukaan aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 58 vuotta ja jos vähennettä-

väksi vaadittujen vakuutusmaksujen määrä on enintään 15 000 markkaa.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 1994

Matti Louekoski

